

TRANSFORMĂRILE SOCIAL - POLITICE ȘI ECONOMICE ÎN SATELE JUDEȚULUI SOROCA ÎN PERIOADA ANILOR '40, SEC.XX

NICOLAE BULAT

Cel mai tragic moment din istoria satului basarabean este deceniul 4 al sec.XX - anexarea Basarabiei de către Uniunea Sovietică - războiul, foametea descheburirea și colectivizarea forțată. Și toate acestea în decurs de câțiva ani.

Visul țăranului basarabean de a avea al său mult râvnitul pământ s-a încununat prin reforma agrară din România din 1921.

La 1911, în Basarabia, un număr de 5.507 moșieri dețineau împreună cu statul și mănăstirile 1.844.539 ha, sau 44,1% din suprafața cultivabilă a regiunii. În același timp 284.636 familii de țărani cu proprietăți mai mici de 10 ha posedau 2.156.827 ha, sau 51,6% din aceeași întindere. Dintre micii proprietari un procent de 21% stăpâneau suprafețe sub limita de 3 ha¹.

Analiza structurii proprietății funciare oferă contraste izbitoare din punct de vedere al repartiției. Un număr restrâns de moșieri stăpâneau cea mai mare parte a pământului. Lipsa de pământ agrava foarte mult starea socială a țăranimii.

La începutul sec.XX cei mai mari proprietari de pământ în Basarabia erau nobilii, mănăstirile de peste hotare, asociațiile țăărănești, târgoveții și mica burghezie. Mai mult de 1/5 sau 22% din pământul cultivabil aparținea nobililor care erau în număr de 1.427 persoane. Mărimea medie a unei moșii a unui nobil ajungea la 603 desetine (o desetină - 1,09 ha)².

Conform datelor lui L.S.Berg în județul Soroca, la începutul sec XX, 87,6% din gospodăriile țăărănești posedau mai puțin de 5 desetine de pământ³.

Lipsa de pământ a țăranimii și raporturile anacronice de producție din agricultură au menținut o stare de tensiune permanentă între țărani și moșieri, concretizat într-un șir de răscoale țăărănești. În Basarabia mișcările țăărănești au unit în sine atât lupta pentru pământ cât și lupta împotriva asupririi naționale.

1. D. Șandru, *Reforma agrară din 1921 în România*, București 1975, p. 26-27

2. L.S.Berg. *Bassarabia. Strana - liudi - hozeaistvo*. Petrograd 1918, p.148

3. *Ibidem* p.148

Tabelul 1

Cantitatea de pământ la o gospodărie țărănească în %:

Județ	Până la 5 desetine	Mai mult de 5 desetine
Hotin	93,7	6,3
Orhei	93,3	6,7
Soroca	87,6	12,4
Chișinău	80,1	19,9
Bălți	40,7	59,3
Izmail	32,5	67,5
Bender	13,9	86,1
Acherman	0,4	99,6

În Basarabia, datorită condițiilor interne, mișcările țărănești s-au dezvoltat mult mai repede decât în alte regiuni ale României. Partidul Național a formulat, încă din martie 1917, un program de revendicări în care, printre altele, figura și împrăștierea țăranilor din contul pământurilor marilor proprietari. După actul din 27 Martie 1918, Votarea Unirii, Sfatul Țării a promulgat la 22 decembrie 1918 - o lege de reformă agrară prin care urmau a fi expropriate pământurile moșierilor, inclusiv pădurile satului și bisericii. Moșierii puteau păstra o cotă maximă de 100 ha cultivabile. În cazul când proprietarul da pământul în arendă pe mai mulți ani, cota lăsată proprietarului, se reducea la 25 ha.

Un nou pas în împrăștierea țăranilor basarabeni cu pământ a fost făcut prin reforma agrară din 1921 din întreaga Românie.

În Basarabia, întinderea expropriabilă era apreciată ca suficientă pentru împrăștierea țăranilor. Aici a prevalat punctul de vedere economic, care avea menirea să asigure înzestrarea țăranilor cu loturi situate la distanțe cât mai mici de sediul exploatării lor. Reforma agrară a împărțit la sătenii basarabeni câte 6 ha: 5 arabile și unul de pășune.

Dezvoltarea de mai departe a proprietății funciare în Basarabia a fost stopată la 28 iunie 1940 odată cu anexarea Basarabiei de către Rusia Sovietică.

Mai întâi de toate satul basarabean a fost trecut prin primele arestări, urmate de deportarea de la 13 iunie 1941 și foametea din 1946 - 1947.

Într-adevăr, urmările celui de-al II război mondial, care a adus imense pagube materiale și umane, seceta din 1945 - 1946 și colectarea produselor agricole au aruncat satul moldovenesc în ghiarele unei foamete cumplite. Îndată după "eliberare" reprezentanții Puterii Sovietice au început o campanie de colectare a produselor agricole de la țărani. Fiecare gospodărie țărănească era dator să predea statului pâine, cartofi, carne, lapte, ouă, brânză, lână, floarea satului ș.a. cotele de predare erau fixate centralizat și erau obligatorii. Chiar din primii pași colectarea era redată ca ceva ce era primit de țărani cu bucurie și însuflețire.

A. Hermanu scria la 1944 pe paginile gazetei "Steagul Roșu" (județul Soroca). "Norodul moldovenesc își manifestă bucurie pentru eliberarea pământului nostru de către eroica Armată Roșie, prin împlinirea la vreme a îndatoririlor față de stat"⁴. "Datorită rezultatelor conducerii înțelepte a activului Sovietului sătesc și a împuterniciților agricoli care zilnic totalizau lucrul făcut și stabilesc planul de lucru pe a doua zi țărani din Țarigrad au predat statului 90% pâine"⁵. Vorbind în presă despre marele entuziasm la predarea pâinii, presa sovietică în același timp era nevoită să fixeze mulțimea de neajunsuri și întârzieri în ritmul colectărilor. La 24 septembrie 1944 trăgăneau predarea pâinii, țărani din satele raionului Cotuieni împlinise planul numai cu 63%. Aceste întârzieri autoritățile județului Soroca încercau să le lămurească prin faptul, că organele împuternicite n-au mobilizat toate forțele pe care le aveau în raion; organizațiile raionale de partid nu au avut legătură cu organele, care nemijlocit se ocupau cu primirea pâinii și n-au dus lucru de lămurire printre țărani.

Comitetul Central al Partidului Comunist (b) din Moldova cere organizarea unei decade de la 1-10 octombrie 1944, pentru predarea pâinii la stat. Planul pe raionul Soroca era îndeplinit cu 96%. În satele Hristici, Vasilcău și Volovița împuterniciții agricoli și activiștii sovietului sătesc "i-au ajutat" pe țărani să supraîmplinească planul predării pâinii la stat referitor cu 105, 103 102 procente, măturând din toate ungherașele roada anului trecut și curent. Anul 1945, cât și următorul, 1946 au fost secetoase. Autoritățile cereau ca până la sfârșitul decadei (10 octombrie) colectare la 100%. La 15 octombrie 1944 gazeta "Steagul Roșu" menționa "totala lipsă de activitate a împuternicitului pe raionul Soroca al Comisariatului Norodnic de pregătiri Zaharecev, care n-a știut să organizeze punctele de vărsare a pâinii și a aparatului pentru primirea pâinii". Aceeași situație a fost la Vadu - Rașcu, unde n-a fost deloc organizat punctul de primire, iar 15 gospodării nu primise adevărinite, care ar fi adevărit predarea pâinii. 600 gospodării din raionul Cotuieni nu primise nici o plată pentru pâinea predată. În zilele decadei în raionul Cotuieni au predat numai 60 tone grăunțe. Aceeași situație era și la Vertuieni⁶.

La 21 decembrie 1944 "Steagul Roșu" informa cititorii județului Soroca că țărani soroceni au dat în fondurile Armatei Roșii 297.550 puduri de pâine, îndeplinind în întregime planul predării obligatorii a pâinii. Dacă la colectarea pâinii, emisarii puterii sovietice au înregistrat unele succese, în predarea culturilor uleioase tabloul era numai satisfăcător. Planul fusese îndeplinit cu 65%. Colectarea produselor lactate a fost îndeplinită numai cu 60%, ouălor cu 66%. Încet se îndeplinea predarea fânului. Din cele 1000 tone cartofi și 17 tone ceapă s-au predat 180 t cartofi și 2 t ceapă⁷. CC al PC (b) din Moldova dă un termen până la

4. *Steagul Roșu*, nr.5, 1 octombrie 1944

5. *Steagul Roșu*, nr.1, 12 septembrie 1944

6. *Steagul Roșu*, nr.9, 15 octombrie 1944

7. *Steagul Roșu*, nr.28, 24 decembrie 1944

25 decembrie 1944 pentru îndeplinirea planului, iar de la comitetele raionale de partid și împlinitoare, de la sovietele sătești, organele centrale cereau luarea unor “măsuri trebuincioase” în această privință. Fără nici o îndoială colectările obligatorii ale produselor agricole aveau un caracter bine organizat de Statul sovietic. Repartizarea lor proporțională începe odată cu ocuparea în 1944 a teritoriului Basarabiei de Armata Roșie. Aceasta se face în baza legilor existente pentru toată țara în timpul războiului. Reglementarea definitivă a lor se face în anul următor, printr-o hotărâre specială a Consiliului Comisarilor Poporului al R.S.S.M. și C.C. al P.C. (b) din Moldova, aprobată prin hotărârea C.C.P. al U.R.S.S. de la 9 iunie 1945.

Documentul indică destul de clar, că gospodăriile țărănești trebuiau să efectueze “predările îndatoritoare de pâine, răsărită, cartofi și fân la stat, în kg de fiecare ha de pământ (cuprinzând livezile, grădinile, pârlaogele și țelina, imășurile pentru fân) neatârnat de ceea ce s-a semănat de fapt”⁸.

În același timp, fiecare gospodărie țărănească era datoră să predea carne, lapte ouă, brânză, lână și din nou neluându-se în considerație structura fondului funciar.

Cum s-a făcut atunci, în 1945, repartizarea îndatoririlor pentru județul Soroca după categoriile de gospodării se poate vedea din următoarele tabele:

Tabelul 2

Cotele obligatorii pentru livrarea unor produse agricole la stat, în kg:

Gospodăriile individuale după suprafața de pământ	Pâine	Floarea soarelui	Cartori	Fân
Până la 2 ha	110	20	10	-
2 - 5 ha	170	40	15	8
5 - 10 ha	220	50	20	15
10 - 15 ha	270	60	25	20
peste 15 ha	310	70	30	30

La 6 iulie 1945 gazeta “Steagul Roșu” publica hotărârea despre predarea îndatoritoare ale produselor vităritului.

Fiecare indice, luat aparte nu era mare și țăranul putea să suporte colectarea, chiar și în condițiile unui an secetos. Dar situația grea în care s-au pomenit gospodăriile țărănești poate fi înțeleasă numai dacă ținem cont de faptul că de pe aceeași unitate de pământ țăranul trebuia să de la stat obligatoriu pâine, floarea soarelui, cartofi, fân, produse animaliere, apoi fructe, legume, piei - cu alte cuvinte totul și chiar ceea ce nu putea.

În timp ce din gospodăriile țărănești se mătura ultimul grăunte, situația climaterică era dezastruoasă - nici un pic de ploaie, iar arșița ardea ultimul fir de iarbă.

Tabelul 3

Gospodăriile individuale după suprafața de pământ	Carne de la o gospodărie kg	Lapte litri	Ouă	Brânză de la o oaie fătătoare	Lână în grame de la:	
					o oaie	o capră
Până la 2 ha	40	85	100	500	300	100
2 - 5 ha	40	100	600	600	350	120
5 - 10 ha	50	120	800	800	450	140
10 - 15 ha	80	160	1.000	1.000	550	160
peste 15 ha	100	200	1.200	1.200	700	200

Fiecare indice, luat aparte nu era mare și țărănul putea să suporte colectarea, chiar și în condițiile unui an secetos. Dar situația grea în care s-au pomenit gospodăriile țărănești poate fi înțeleasă numai dacă ținem cont de faptul că de pe aceeași unitate de pământ țărănul trebuia să de la stat obligatoriu pâine, floarea soarelui, cartofi, fân, produse animaliere, apoi fructe, legume, piei - cu alte cuvinte totul și chiar ceea ce nu putea.

În timp ce din gospodăriile țărănești se mătura ultimul grăunte, situația climaterică era dezastruoasă - nici un pic de ploaie, iar arșița ardea ultimul fir de iarbă.

Ziarul județean "Steagul Roșu" în perioada 1945-1946 nici nu se referă la seceta, care cuprinsese întreaga Moldovă. Se vorbea mai mult despre "entuziasmul țărănimii" la strângerea îndatoririlor și a recoltei. În perioada interbelică țărănul basarabean desigur că plătea taxele cuvenite. Numai că țărănului îi lăsa u grâu de semințe și mâncare. Calculau câți membri are familia, câte hectare va semăna țărănul, pe când în perioada de colectare 1944-1947 țărănul era nevoit să plătească de două ori pe an. Unii țărani erau nevoiți să plătească și pentru alții. Țăranii încercau să mai ascundă câte ceva, dar comsomoliștii, care măturau podurile, găseau totul.

Din amintirile lui Valeriu Cemortan, profesor de matematică, pensionar, Cîrîpcău: "La noi de foame a pierit calul. Tata l-a aruncat nu departe, cât i-au permis puterile și să vezi, îndată unul din vecini a luat și a tăiat o bucată de mortăciune și a dus-o acasă. Mai pe urmă el a și murit. Satul Șolcani de unde-s părinții mei a avut de suferit foarte mult din cauza secetei și a foametei. Mare jale era în sat, oamenii mâncau lobodă, alte buruieni nici nu creșteau".

Foamea la Soroca n-a fost pretutindeni la fel. Cel mai tare ea a lovit satele Vădeni, Parcani, Vanțina, Pârlița... satele depărtate de pe apa Nistrului.

Rămâi îngrozit făcând cunoștință cu cazurile de canibalism comise de cei înfometați din satele județului Orhei, Tighina (Bender), Cahul, Soroca, ale raioanelor Taraclia, Comrat, Chișcăreni, Căinari. Nici când timp de milenii n-a cunoscut ceva similar pământul Moldovei. La Vădeni au mâncat vreo șapte copii - își amintește Eremia Petelea (anul nașterii 1922 s. Hristici, jud. Soroca).

La 11 iulie 1945 "Steagul Roșu" publica cele spuse de țărâncă Romașcan Natașa din Zastânca, la cea de a doua adunare raională a țăranilor soroceni: "Am 8 copii, dintre care 2 am în Armata Roșie, niciodată nu voi ierta pe blăstâmații ocupanți, care mi-au luat vaca, fără să le pese că copilașii mei mureau de foame, mi-au luat lucrurile din casă și au vrut să mă împuște. Acum eu am pământ îndeajuns ca să-mi hrănesc copii și să ajut țara sovietică să înflorească și mai tare".

Din amintirile Darei Bulat (n. 1927, s.Cureșnița, veteran al învățământului):

"Am fost trimisă în primăvara anului 1947 să controlez lucrul cantinei școlare din s.Vădeni. Eram tânără, aveam douăzeci de ani așa că drumul de la Soroca la Vădeni l-am parcurs pe jos. Când mă apropiam de Vădeni în cale mi-a ieșit un om înalt și tare slăbănog. Mi-a strigat să mă opresc. Eu de fapt când l-am văzut ieșind din niște tufări, m-am speriat tare și am luat-o la fugă. Atunci omul slăbănog a început să arunce cu pietre în mine, dar nu avea putere să mă ajungă. M-am prezentat la Sovietul sătesc, de unde cu secretarul organizației comsomoliste am plecat la școală pentru a-mi îndeplini misiunea. Întorcându-mă mai apoi la Sovietul sătesc am fost preîntâmpinată ca nici într-un caz, dacă mă vor chema să înoptez la cineva să nu mă duc, că eu voi dormi la un om de încredere. Și uite stând așa pe prispa Sovietului sătesc, pe neașteptate de mine s-a apropiat o fetiță și a început să mă iscodească cine sânt, iar mai apoi mi-a spus că mama ei mă invită să înoptez la ei. Desigur fiind preîntâmpinată am refuzat. După prima copilă a apărut un băiețel, care de asemenea m-a invitat să dorm la ei. Secretarea Sovietului sătesc mi-a spus atunci: îi vezi cum vin să te invite, dacă te duci, până dimineată nu mai ești. Am dormit la secretarul comitetului comsomolist. Acolo a înoptat și "opolnomocenul". Dimineată când am venit la Sovietul sătesc, acolo era mare gălăgie. Arestase o familie care mâncase niște copii. Eu singură am văzut două capete de copil prăjite. Ceva groaznic până astăzi".

Nu știa sărmana țărâncă din Zăstânca Romașcan Natalia ce o așteaptă pe dânsa, pe copii ei și pe țăranii din județul Soroca, în viitorul cel mai apropiat.

Când eram copil de școală mă mira faptul de ce în satul meu natal - Cureșnița, pe malul Nistrului erau o mulțime de scoici. Ce s-au întâmplat cu ele? M-au lămurit atunci părinții mei, că a fost o mare foamete la noi și oamenii din satele mai îndepărtate, veneau la Cureșnița, Holoșnița, în satele nistrene, strângeau scoici, le ferbeau și le mâncau. Așa și dispăruseră atunci în 1946-1947 scoicile din Nistru. Rar de tot, noi, copii mai găseam unde și unde câte una.

În perioada foametei crește mortalitatea, scade brusc natalitatea. Crește foarte repede numărul locuitorilor bolnavi de distrofie.

Conform datelor statistice de la Ministerul ocrotirii sănătății la 3 ianuarie 1947 în județul Soroca au fost evidențiați 1832 bolnavi de distrofie, 905 din ei erau copii. La dispoziția celor bolnavi au fost puse adăugător 550 de paturi⁹.

9. Arhiva Partidului Comunist (APC) fond 51, inv.51-5, d.81, f.1-2

Total în Moldova la sfârșitul anului 1946 erau evidențiați 71506 bolnavi de distrofie, 28876 - copii¹⁰. Iar tributul plătit de popor a fost catastrofal de mare: în 1946-1947, pe parcursul a 10 luni, au decedat de trei ori mai mulți oameni decât în 3 ani ai războiului.

Situația critică impune organele de partid și sovietice să ia un șir de măsuri: crearea unei rețele de centre de alimentare și curative, eliberări suplimentare de făină, crupe, carne, grăsimi, zahăr, cartofi. În iunie 1947 când coasa morții secera din nou prin satele Moldovei, guvernul sovietic mai acordă colhozurilor și țăranilor un împrumut de 5500 tone făină de orz și secară și 500 tone făină de porumb cu condiția întoarcerii sub formă de cereale din recolta anului 1947, după echivalentul existent al recalcurării făinei în cereale cu adăugare a 10% la fiecare centner ce s-a împrumutat¹¹.

Așadar profitând de mare tragedie a moldovenilor, guvernul stalinist, partidul comunist s-a stăruit nu ca să întoarcă măcar o parte din pâinea "colectată" da la țărani ci să-l jefuiască mai departe prin dobânzele mari pentru împrumuturile acordate. Colectările fără noimă efectuate de guvernul stalinist și emisarii lui aveau un scop bine determinat social - politic, de a-l impune pe țăranul basarabean să îndrăgească noul sistem socialist importat de pe malul stâng al Nistrului - colectivizarea cât mai rapidă a satelor basarabene.

Emisarii sovietici se stăruiau pe toate căile să arate superioritatea și avantajul colhozurilor față de gospodăria țărănească individuală.

Biroul C.C. al P.C. (b) din Moldova în ședința sa din 9 - 10 aprilie 1945 fixa în felul următor diferența la colectările ce se făceau în gospodăriile colhozurilor și în acelea ale țăranilor individuali¹².

Tabelul 4

Categorii de gospodării	Carne de la gospodărie - kg -	Lapte de la o vacă - litri -	Ouă de la gospodărie -buc.-	Brânză de la o oaie grame	Lână, grame de la o oaie	de la o capră
Colhoznici	45	85	100	1.000	900	200
Țăranii individuali	80	150	130	1.200	1.200	220

La 20 august 1945, biroul C.C. al P.C. (b) din Moldova studiază situația cu privire la starea îndeplinirii colectărilor de pâine în colhozurile din R.S.S.M.

În legătură cu mersul nesatisfăcător al colectărilor pâinii, roadei scăzute, biroul C.C. al P.C.P. (b) din Moldova hotărăște:

"A ruga C.C. al P.C. (b) din Uniunea Sovietică să reducă planul de predare a pâinii de către colhozurile din R.S.S.M., din roada anului 1945, cu 1.300 mii

10. *Ibidem*.

11. APC, fond 51, inv.5, d.21, f.250

12. APC, fond 51, inv.3, d.16, f.74

de puduri și să permită colectarea acestei cantități de pâine de la gospodăriile individuale din județele Bălți, Cahul și Soroca prin crearea fondului Victoriei, precum și permițând Consiliului Comisarilor Poporului al R.S.S.M. să stabilească norme raionale de predare a cerealelor în fondul Victoriei”¹³.

Acest document ilustrează vădit acele două scopuri pe care le urmărea guvernul și partidul comunist: colectarea obligatorie a cerealelor planificate și totodată impunerea țăranilor individuali să adere la mișcarea colhoznică. Numai că se cam primea un paradox, nu prea voiau țăranii să se unească în colhozuri. Din această cauză și o întetire crescândă a presiunii puterii sovietice față de țăranul individual.

În adresarea sa către toți colhoznicii, țăranii și țăranșile, către toți truditorii din R.S.S.M., C.C. al P.C.(b) și Sovietul Miniștrilor al R.S.S.M. cheamă direct la lupta activă împotriva gospodariilor individuali:

“În Republică pregătirile de pâine au loc în învoielele unei lupte ascuțite de clasă. Culăcimea și alte elemente dușmănoase încearcă să dezorganizeze pregătirile de pâine, sabotează predarea pâinii, folosesc felurite hâtrii pentru a târăgăna treieratul, predarea pâinii la stat. Trebuie de dat o respingere distrugătoare uneltirilor dușmanului de clasă. Trebuie de dus o linie hotărâtă și față de culaci, demascând activitatea lor dușmănoasă aplicând toată puterea legilor sovietice față de cei care sabotează pregătirile de pâine”¹⁴.

În cuvântarea sa la cel de al II Congres al P.C. (b) din R.S.S.M. N.Coval - secretarul C.C. al P.C. (b) M., încearcă din toate puterile să elucideze superioritatea netă a colhozurilor față de gospodăria individuală. După afirmațiile lui Coval N. la cel de al doilea Congres al PC (b) din R.S.S.M. în 1948 colhozurile aveau o suprafață de pământ de 3 ori mai mică decât gospodăriile țăranesti individuale, dar nacătând la aceasta ele au strâns de 1,5 - 2 ori mai multă roadă decât gospodăriile individuale!¹⁵

Congresul al II-lea al P.C. (b) M. a declarat deschis luptă dusă de puterea sovietică împotriva țăranului individual. N.Coval cerea “să se ducă o luptă hotărâtă și necruțătoare împotriva elementelor culăcești naționaliste. Cu cât mai hotărâtă a fi luptă iasta, cu atât mai cu spor și mai repede a fi înfăptuită la noi zidirea colhoznică”¹⁶

La 20 mai 1948 gazeta “Steagul Roșu” publică un extras din hotărârea Sovietului Miniștrilor al R.S.S.M., prin care se stabilește volumul predărilor la stat a cerealelor și floarea soarelui pentru r-l Soroca în kg de la un ha de arătură:¹⁷

13. Ibidem, d.24, f.153

14. *Steagul Roșu*, nr.69, 31 august 1949

15. *Steagul Roșu*, nr.13-14, 11 februarie 1949

16. Ibidem

17. *Steagul Roșu*, nr.41, 20 mai 1948

a) pentru colhozuri:

grăunțe - 80, floarea soarelui - 15

b) pentru gospodăriile țărănești individuale:

Tabelul 5

Cu pământ de arătură							
La grăunțe				La floarea soarelui			
de la 1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	Peste 15 ha	de la 1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	Peste 15 ha
75	125	200	280	20	40	60	70

Grâul nu putea fi înlocuit cu nici un fel de altă cultură.

Desigur au făcut și ceva înlesniri - acelor gospodării țărănești, care au primit pământ în 1946-1947, care aveau mai puțin de 1 ha de pământ, gospodăriilor țărănești cu invalizi de război de gr. 1-3. Documentele sus menționate vorbesc vădit de presiunea fiscală, la care a fost supus țăranul individual pentru a fi mânat cu de-a sila în colhoz.

În vara anului 1949 jugul fiscal a zdrobit apoape definitiv împotrivirea țăranului individual de a se înrola în colhoz. În hotărârea Consiliului de Miniștri al R.S.S.M. de la 25 iunie 1949 se menționa că acele gospodării țărănești individuale din Moldova, care dădeau acordul să intre în colhoz, erau scutite de toate restanțele la livrările de produse agricole și de împrumuturile luate de la stat¹⁸. Iar aici un nou paradox, rămânând fără nici un bob de grâu măturat din podurile de la case, statul livrează acest bob de grâu luat de la țăran, drept împrumut de sămânță. Și atunci ca bietul țăran să se salveze cumva de această teroare fiscală, era nevoit să se înscrie în colhoz.

La 3 septembrie 1946 țăranii satului Trifăuți se adresează cu o cerere către comitetul executiv al Sovietului raional de deputați ai poporului Soroca, de a se uni binevol într-un cartel agricol¹⁹. La 13 septembrie 1946 la ședința comitetului executiv al Sovietului raional a fost înregistrat primul statut al cartelului agricol "Iosif Stalin" din s.Trifăuți. Președintele primului colhoz din 116 gospodării individuale cu o suprafață de 394 ha de pământ, a fost ales Bruma Efim. Statutul cartelului agricol a fost alcătuit în baza Statutului cartelelor agricole primite încă din 1935 de care congresul II Unional al Colhoznicilor din Rusia. Prezintă interes raportul care este un fel de jurământ al țăranilor. Ei se obligau să lucreze în comun pentru a scăpa de sărăcia și foametea, care tot mai tare strângea funia la gât, de a se elibera de culăcime. Ei se obligau să lucreze cinstit și să îndeplinească planul trasat de Guvern. Țăranii care aveau la cartel erau nevoiți să jertfească nu numai pământul său, ci și tehnica agricolă, animalele de tracțiune. Totul devenea comun și nimic propriu țăranului. Încercarea de a sustrage ceva din fondul colhozului sau folosirea tehnicii fără permisiune putea să se termine destul de trist pentru membrul colhozului.

18. Arhiva Națională R. Moldova, d.70, f.23

19. Arhiva Soroca, fond 124, inv.4, d.1

Colhoznica Pastuh Raisa a luat din gospodăria colhozului "I. Stalin" fără permisiune căruța, pe care singură o dăruise. Această încercare s-a terminat destul de trist pentru biata țărăncă. Ea a fost exclusă din colhoz, iar documentele au fost înaintate la procuratură²⁰.

La 26 august 1947 la ședința executivului raional a fost înregistrat statutul cartelului agricol "V. I. Lenin", satul Vanțina. În perioada anului 1947 la Soroca au mai fost înființate încă șapte colhozuri, printre ele: "7 ani de la eliberarea R.S.S.M.", satul Cotovsc (actualmente Regina Maria) și "Molotov", satul Cosăuți și "Voroșilov", satul Pârlița.

În 1946 la Soroca au fost organizate două colhozuri, în 1947 - 6 colhozuri, în 1948 - 3 colhozuri. Anul 1949 - a fost anul decisiv al colectivizării forțate a satului moldovenesc. De la început ca și în anii precedenți în colhozuri se uneau câteva zeci de gospodării.

În ianuarie 1949, 65 de gospodari din satul Pol-Țipilova se organizează în colhozuri în numele lui Voroșilov. La Alexandru cel Bun - în numele lui M.V.Frunze, la Hristici în numele "30 ani ai Armatei Sovietice". În procesul organizării colhozului organizațiile de partid, comsomoliste și sovietice duceau o agitație pe toate căile, lămurind țăranilor despre proprietățile orânduirii colhoznice asupra celei individuale. Se crea un grup de inițiativă din țărani, care se stăruiau să-i atragă pe țăranii satului în colhoz.

Luca Sochirca, Vasile Bejenari, Ciopa Petru ș.a. a fost acea grupă de inițiativă din s. Ocolina. Ei au și început să lămurească sătenilor că "numai colhozul îi calea cea dreaptă, care poate să lichideze grabnic puțința de a-și zidi un viitor fericit"²¹.

La 12 februarie 1949 a fost înființat colhozul din Egoreni. Cerere au depus 42 de gospodari. Printre primii după cum afirmă gazeta raională "Steagul Roșu" (nr. 16, 20 februarie 1949) au fost: secretarul organizației comsomoliste Nesterenco, președintele sfatului de femei E. Raicova, activiștii sovietului sătesc - N. Cioban, S. Cioban, P. Ciumac. De acum la 20 februarie 1949 colhozul "S.Lazo" număra 125 gospodării. Desigur la organizarea colhozului și-au dat aportul comuniștii Nedoșivcin, Tarabarin, Mihailenco și Tcaci.

La Zastânca este creat colhozul "8 Martie" cu 53 gospodării. 40 de gospodari se unesc în colhozul în numele lui "Calinin".

În luna februarie 1949, 500 de gospodării țărănești au dat cerere să intre în colhoz. Și totuși procesul de colectivizare mergea destul de încet. Majoritatea țăranilor refuzau să adere la colhoz.

Conform datelor de la 3 aprilie 1949 în r-l Soroca erau 15 colhozuri²².

20. AS, fond 124, inv.4, d.5

21. *Steagul Roșu*, nr.28, 3 aprilie 1949

22. *Steagul Roșu*, nr.3, 9 ianuarie 1949

În numele lui:

1. Molotov
2. Stalin
3. Vorosilov
4. Aniversarea a 7 a R.S.S.M.
5. Calinin
6. Jdanov
7. Lenin
8. Frunze
9. Aniversarea a 30 a Armatei Sovietice
10. Serghei Lazo
11. Viața Nouă
12. 8 Martie
13. Vorosilov (s. Pol-Țipilova)
14. Cotovschi
15. Biruința

Iar la 2 iunie este creat colhozul "Patria" (s. Volovița).

capul fiecărei gospodării țărănești individuale la intrarea în colhoz, scria cerere de primire în rândurile cartelului! În cerere se indica ceea ce preda benevol gospodarul pentru colhoz, inclusiv și câte ha de pământ.

Până la 1 octombrie 1949 în raionul Soroca au fost create 26 de colhozuri, în care au intrat 5588 gospodării țărănești individuale din cele 9014 existente sau 62 la sută. În afara muncii colective organizate de sistemul comunist rămăseseră încă 3426 gospodării țărănești²³.

În colhozuri se numărau 17.619 de oameni, inclusiv 8839 apti de muncă²⁴. Au fost socializate în total 19.914 ha de pământ sau 69,6 la sută din suprafața totală a gospodăriilor țărănești. Țăranii au transmis în proprietatea colectivă averea lor, animalele, animalele de tracțiune, mașini agricole: 936 cai, 604 vite cornute mari, 901 oi și capre, 783 porci, 272 familii de albine, 18 ferării, 12 ateliere de tâmplărie, 5 mori cu motoare mecanice, 973 pluguri, 858 boroane de fer, 57 semănători, 273 cultivatoare, 3 secerători, 6 dispozitive de cosit fânul, 9 greble mecanice cu tracțiune animală, 8 treierători, 19 mașini de recoltat porumbul, 2 vânturătoare, 37 dispozitive de stropit, 47 cântare, 870 căruțe, 76 sănii, 44 grajduri pentru 429 vite, 10 stâni pentru 760 oi, 61 depozite pentru semințe, 17 magazii. Au mai fost socializate 718 centnere de semințe de culturi de toamnă, 287 tone - de culturi de primăvară, 1004 centnere de furaje²⁵.

Care a fost acea forță ce a dus la colectivizarea în masă a țăranimii basarabene?

23. *Realitatea*, nr.29, 13 aprilie 1996

24. *Ibidem*

25. *Ibidem*

Constrângerea fiscală, care s-a îmbinat cu alte metode “de convingere - intimidarea, arestarea, bătaia și în cele din urmă, confiscarea averii și deportarea”.

Chemarea secretarului C.C. al P.C. (b) M., N. Coval de a duce “o luptă hotărâtă și necruțătoare împotriva elementelor culăcești naționaliste” a fost tradusă în viață la 6 iulie 1949 când în decursul unei nopți mii de familii de țărani nevinovați au fost arestați și deportați în Siberia, ca “chiaburi - dușmani ai poporului”. De fapt conform datelor statistice sovietice numărul “culacului” constituia un procent mizer, în raionul Soroca - 47 de gospodării²⁶. Și atunci pentru a-i da “culacului” o amploare de clasă, primejdios sistemului socialist, lista “chiaburilor” a fost completată simțitor. Din colhozurile r-lui Soroca au fost excluși ca “chiaburi”, 150 de familii.

La 6 iulie 1949, la miezul nopții, mii de familii au fost arestate și deportate. Din raionul Soroca au fost deportate 208 familii, dintre ei 135 copii, 202 femei, 149 bărbați²⁷.

Conform datelor Ministerului de Interne a URSS numărul celor deportați din Moldova, la mijlocul lunii iulie 1949 era de 34.763 oameni - 9.233 bărbați, 13.752 femei și 11.828 copii²⁸.

O bună parte din populație califica aceste deportări ca o acțiune a rușilor. Cetățeanca Purice, or.Soroca declara în iulie 1949: “Au să ne ducă din Moldova pe toți moldovenii și vor aduce încoace ruși. Puterea sovietică vrea să nimicească moldovenii pentru că ei aproape toți sânt împotriva ei”²⁹.

Din amintirile lui Ciciu Filip (s. Cureșnița): “A doua zi după deportare, la 7 iulie majoritatea țăranilor din sat s-au prezentat la cârmuirea colhozului “Viața Nouă” cu cererea de a intra în colhoz”.

Ordinul Partidului Comunist (b) din URSS de a colectiviza satul basarabean chiar cu mii de jertfe omenești a fost îndeplinit cu zel de emisarii Kremlinului.

(ABSTRACT)

In the given article with use of the archive documents of the republican storehouses and also with the use of the local Soroca print-house the social political atmosphere of peasantry of Soroca County in 1944-1949 is thrown light upon - famine, forced food gathering, collectivisation. The line of the Soviet government and Communist Party in the political and economical changes of the Moldavian village is clearly shown. Special attention is paid to the situation oh the Moldavian peasantry in the period of 40s during the transition from the private propriety to the collective form of work.

26. *Revista de Istorie a Moldovei*, nr.1, 1990

27. *Sfatul Țării*, 7 mai 1992

28. *Revista de Istorie a Moldovei*, nr.1, 1991, p.49

29. *Sfatul Țării*, 9 mai 1992